

Nauk o Svetom Trojstvu

Uvod

Samu riječ Trojstvo ne možemo naći u Bibliji, no koncept koju ta riječ opisuje je sastavni dio Isusovog učenja i otkrivenja. Trojstvo je naziv koji su Crkveni Oci dodijelili biblijskom konceptu koji se prenosio još od Apostola na prve biskupe, Oce Crkve, a zatim i na sljedeće naraštaje, sve do današnjih dana.

On na početku nije bio ovako artikuliran, jer je ta potreba rasla kako su se pojavljivala razna nova krivovjerja u prvim stoljećima Crkve, a koja su kulminirala Arijanskom herezom u 4. stoljeću. Upravo zbog te hereze ili krivovjerja koje je proširio Aleksandrijski prezbiter [Arije](#), sazvan je ekumenski sabor (sabor svih biskupa Crkve) u Niceji, upravo kao odgovor Crkve na to krivovjerje. Tamo je doneseno Nicejsko vjerovanje (kasnije dopunjeno na Carigradskom saboru pa je sada poznato kao Nicejsko-Carigradsko vjerovanje) koje je prvo ovakvo očitovanje vjere. Njega su vjerni na glas ispovjedali kako bi se suzbili lažni nauci o Božjoj prirodi i osobi te ispravljali iskrivljeni nauci koji su se širili Crkvom.

Nauk o Svetom Trojstvu središnja je istina kršćanstva, po kojoj je Bog jedan po biti (ili supstanciji), ali vječno postoji u tri Osobe: Otac, Sin (Isus Krist) i Duh Sveti. Ovo razumijevanje razvijalo se stoljećima kroz tumačenje Svetog pisma, teološku refleksiju i ekumenske sabore poput Nicejskog (325.) i Carigradskog (381.). I Katolička i Istočna Pravoslavna Crkva prihvaćaju Trojstvo kako je definirano u Nicejsko-carigradskom vjerovanju, ali s ključnom razlikom u ishodu Duha Svetoga, ili pitanja od koga izlazi Duh Sveti. Apostolski Oci (rani kršćanski pisci od oko 70. do 150., poput Klementa Rimskog, Ignacija Antiohijskog i Polikarpa) pružaju temeljne uvide, iako njihovi tekstovi nisu tako sistematizirani kao kasniji nauci.

Nicejsko-Carigradsko vjerovanje

“Vjerujem u jednoga Boga, Oca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje, svega vidljivoga i nevidljivoga. I u jednoga Gospodina Isusa Krista, jedinorođenoga Sina Božjega. Rođenog od Oca prije svih vjekova. Boga od Boga, svjetlo od svjetla, pravoga Boga od pravoga Boga. Rođena, ne stvorena, istobitna s Ocem, po kome je sve stvoreno. Koji je radi nas ljudi i radi našega spasenja sišao s nebesa i utjelovio se po Duhu Svetom od Marije Djevice: i postao čovjekom. Raspet također za nas: pod Poncijem Pilatom mučen i pokopan. I uskrsnuo treći dan, po Svetom Pismu. I uzašao na nebo: sjedi s desne Ocu. I opet će doći u slavi suditi žive i mrtve, i njegovu kraljevstvu neće biti kraja. I u Duha Svetoga, Gospodina i životvorca; koji izlazi od Oca i Sina. Koji se s Ocem i Sinom skupa časti i zajedno slavi; koji je govorio po prorocima. I u jednu svetu katoličku* i apostolsku Crkvu. Ispovijedam jedno krštenje za oproštenje grijeha. I iščekujem uskrsnuće mrtvih. I život budućega vijeka. Amen.”

***katolička (grč. *katholikós*, lat. *catholicus*) - univerzala, za sve, prema svima**

Ovaj naziv se prvi puta pojavljuje u kršćanskom kontekstu već krajem 1. stoljeća ili početkom 2. stoljeća kod Ignacija Antiohijskog (oko 107. g.), u njegovom Pismu Smirnjanima (8,2):

„Gdje je biskup, ondje neka bude zajednica, kao što je gdje je Isus Krist, ondje je katolička Crkva.“

Ovdje „katolička“ znači: **univerzalna, sveopća, prisutna svugdje i u svakom vremenu**, nasuprot lokalnim ili sektaškim zajednicama. Treba razlikovati katolička sa malim i velikim k. Svi kršćani su katolici, ali ne pripadaju svi pod Rimsku Katoličku crkvu. Zato se kaže rimokatolik, za vjernike unutar Katoličke Crkve kao institucije.

Osobe Svetog Trojstva

Crkveni nauk kaže da je Bog jedan po naravi (biti), a trojstven po osobama:

- Otac
- Sin
- Duh Sveti

Sve tri osobe su:

- potpuno Bog
- iste božanske naravi

"Sve što Otac ima, ima i Sin, osim nerođenosti; sve što Sin ima, ima i Duh Sveti, osim rođenosti."

Ovo je sažetak zapadne (latinske) tradicije, posebno iz djela sv. **Augustina Hiponskog** (*De Trinitate*, lat. *O Trojstvu*), gdje on objašnjava razlike među Osobama Trojstva kroz osobna svojstva (*proprietas personae*):

- Otac je **nerođen** (ne rođen, *aseitas* – samopostojeći izvor).
- Sin je **vječno rođen** od Oca (*generatio aeterna*, lat.).
- Duh Sveti **izlazi** od Oca (i Sina, po zapadnoj tradiciji – *filioque*).

Augustin jasno kaže da Otac, Sin i Duh dijele **sve** božanske savršenosti i attribute (jedna supstancija), ali se Osobe razlikuju samo po tim **odnosnim svojstvima** (*relationes*, lat.): Otac nije rođen, Sin jest rođen, Duh izlazi od Oca – i ništa više od toga ih ne razdvaja.

Katolički nauk o Svetom Trojstvu

Katolička Crkva uči da postoji jedan Bog u tri sujednake, suvječne i suštinske Osobe. Otac je nerođen i izvor božanstva; Sin je vječno rođen od Oca; a Duh Sveti vječno ishodi od Oca i Sina.

Ovo ishodište odražava dva unutarnja odnosa (ili "ishoda") unutar Boga: rođenje (Otac prema Sinu) i disanje (Otac i Sin prema Duhu Svetome), što rezultira četirima vječnim odnosima koji održavaju jedinstvo bez podjele.

Unutar Presvetog Trojstva postoje četiri temeljna odnosa/razlike (hipostaze): Otac koji rađa, Sin koji je rođen od Oca, Duh Sveti koji ishoduje (izlazi) od Oca i Sina, te zajedništvo i ljubav (Jedinstvo) između njih trojice, što su trajni, vječni odnosi unutar same Božanske naravi, a koji se očituju kroz njihove spasenjske "poslanice" u svijetu (Stvaranje, Otkrivenje, Spasenje).

Osobe su različite po odnosima, ali identične po biti, moći i volji. To je sažeto u Atanazijevu vjerovanju, koje naglašava da su Otac, Sin i Duh Sveti svaki potpuno Bog, a ipak postoji samo jedan Bog. Trojstvo je središnje otajstvo (tajna, misterij) vjere, objavljeno kroz Sveto pismo (npr. Mt 28,19) i Predaju, te podupire sve ostale nauke.

Najveća tajna vjere

U Katoličkom katekizmu, Presveto Trojstvo je temeljna i najveća tajna vjere – jedan Bog u tri vječne, nerazdjeljive Osobe: Otac, Sin (Isus Krist) i Duh Sveti, koji imaju istu Božansku narav i suštinu, a ipak su različite Osobe. Katekizam objašnjava da je to otajstvo koje se ne može do kraja ljudskim umom shvatiti, ali se otkriva kroz Crkvu, Pismo i tradiciju, naglašavajući jedinstvo Božje biti i trojstvo Osoba.

Trojstvo je jedno

Trojstvo je jedno. Ne ispovijedamo tri boga, nego jednoga jedinog Boga u trima osobama: »istobitno Trojstvo«. Božanske osobe ne dijele među sobom jedino božanstvo, nego je svaka od njih potpun Bog: »Otac je isto što i Sin, Sin je isto što i Otac, Otac i Sin su isto ono što i Duh Sveti, to znači po naravi jedan Bog.« »Svaka je od triju Osoba ta zbilja, tj. božanska suština, bit ili narav.« (KKC 253)

Božanske osobe razlikuju se jedna od druge

Božanske su Osobe zbiljski među sobom različite. »Častimo i ispovijedamo: Bog je jedini, ali nije osamljenik«. »Otac«, »Sin«, »Duh Sveti« nisu naprosto imena koja naznačuju načine božanskog bića, nego su zbiljski međusobno različiti: »Onaj koji je Sin nije Otac, a onaj koji je Otac nije Sin, niti je Duh Sveti onaj koji je Otac ili Sin.«⁶⁸ Oni se među sobom razlikuju po svojim izvornim odnošajima: po tomu što »Otac rađa, Sin biva rođen, a Duh Sveti ishodi«.⁶⁹ Božansko jedinstvo je trojstveno [trojično]. (KKC 254)

Božanske osobe su u suodnosu

Božanske su Osobe jedne prema drugima u suodnosu. Zbiljska različnost među božanskim Osobama, jer ne razdjeljuje božansko jedinstvo, sastoji se jedino u odnošajima jedne osobe prema drugima: »Po odnošajnim osobnim imenima, Otac je u odnosu prema Sinu, Sin prema Ocu, Duh Sveti prema obojici. I premda se po tim odnosima kaže da su tri osobe, ipak

vjerujemo da im je narav ili suština jedna.« Među njima je navlastito »sve [...] jedno ondje gdje se ne javlja opreka odnosa«. »Zbog toga jedinstva Otac je sav u Sinu, sav u Duhu Svetomu; Sin je sav u Ocu, sav u Duhu Svetomu; Duh Sveti sav u Ocu, sav u Sinu.« (KKc 255)

Ključne točke iz Katekizma o Trojstvu:

- Jedan Bog, tri Osobe: Postoji samo jedan Bog, ali se on očituje kao Otac (Stvoritelj), Sin (Otkupitelj) i Duh Sveti (Posvetitelj).
- Jedna Božanska bit: Te tri Osobe dijele istu Božansku prirodu, vječnost i moć, ne dijeleći se.
- Tajna nad otajstvima: Trojstvo je centralno otajstvo kršćanstva, koje nadilazi ljudsko poimanje, ali se vjernicima objavljuje.
- Otkrivanje: Bog se otkriva kao Trojstvo kroz povijest spasenja, a najpotpunije u Isusu Kristu i s darom Duha Svetoga na dan Pedesetnice (Duhova).
- Crkvena proslava: Svetkovina Presvetog Trojstva slavi se prvu nedjelju nakon Duhova, a služi da se naglasi ovo otajstvo.

Pravoslavni nauk o Svetom Trojstvu

Istočna Pravoslavna Crkva također potvrđuje jednog Boga u tri hipostaze (Osobe, grč. hypostasis) koje dijele jednu ousia (bit): Otac, Sin i Duh Sveti – suvječni, sujednaki i suštinski. Međutim, Otac ima jedinstvenu "monarhiju" kao neuzrokovani izvor i glava Božanstva, od kojega se Sin vječno rađa, a Duh Sveti vječno ishodi. Za razliku od katoličanstva, pravoslavlje odbija Filioque, učeći da Duh Sveti ishodi samo od Oca (prema izvornom Nicejsko-carigradskom vjerovanju i Iv 15,26), kako bi sačuvalo Očevo prvenstvo i izbjeglo podređivanje ili dvojnost u Božanstvu. Osobe se razlikuju po podrijetlu i odnosima (npr. Otac rađa, Sin je rođen, Duh ishodi), ali djeluju nerazdvojno u jedinstvu, s cijelim stvaranjem i spasenjem koje teče od Oca kroz Sina u Duhu Svetome. Ovaj nauk proizlazi iz živog zajedništva s Bogom i ukorijenjen je u Svetom pismu i ranoj Crkvi.

Ključne razlike između katoličkog i pravoslavnog gledišta

Glavna razlika je Filioque: katolici ga uključuju da naglase puno božanstvo Sina i uzajamnu ljubav između Oca i Sina, dok pravoslavci smatraju da je to neovlašteni dodatak (umetnut jednostrano na Zapadu oko 6.–11. stoljeća) koji riskira podređivanje Duha Svetoga ili zamućenje Očeve monarhije. To je pridonijelo Velikom raskolu 1054. godine. Obje tradicije inače dijele istu osnovu vjerovanja, odbacujući bilo kakvu podjelu biti ili miješanje Osoba.

Glavne hereze o Svetom trojstvu

1. Arijanizam

Glavni predstavnik: Arije (4. stoljeće)

Problem: poricanje punog božanstva Sina

Naučavanje:

- Sin (Isus Krist) nije pravi Bog, nego najuzvišenije stvorenje.
- „Bilo je vrijeme kad Sina nije bilo.“
- Sin je podređen Ocu po naravi, a ne samo po poslanju.

Zašto je hereza:

- Ako Krist nije pravi Bog, ne može donijeti pravo spasenje.
- Protivi se biblijskim izjavama o Kristovoj božanskoj naravi (npr. Iv 1,1).

Crkveni odgovor:

- Nicejski sabor (325.): Sin je istobitan (homoousios) s Ocem.

2. Modalizam

Glavni predstavnik: Sabelije (3. stoljeće)

Problem: poricanje stvarne razlike osoba u Trojstvu

Naučavanje:

- Otac, Sin i Duh Sveti nisu stvarne osobe, nego različiti “načini” (modusi) očitovanja jednoga Boga.
- Bog se ponekad očituje kao Otac, ponekad kao Sin, ponekad kao Duh.

Zašto je hereza:

- Uklanja stvarni odnos između Oca i Sina.
- Isusova molitva Ocu postaje besmislena.
- Ne postoji stvarna ljubav unutar Trojstva.

3. Tritheizam

Problem: poricanje Božjeg jedinstva

Naučavanje:

- Otac, Sin i Duh Sveti su tri odvojena boga.

- Diješe sličnu narav, ali nisu jedno biće.

Zašto je hereza:

- Izravno proturječi monoteizmu.
- Kršćanstvo bi postalo politeističko.

Napomena:

- Rijetko se javlja kao formalna hereza, ali se pojavljuje u nepreciznom govoru o Trojstvu.

4. Subordinacionizam

Problem: hijerarhija unutar božanstva

Naučavanje:

- Sin i Duh Sveti su božanski, ali niži od Oca po naravi.
- Otac je "više Bog" nego ostale osobe.

Zašto je hereza:

- Uvodi nejednakost u božansku narav.
- Suprotno učenju da su sve tri osobe potpuno i jednako Bog.

5. Pneumatomahizam

Problem: poricanje božanstva Duha Svetoga

Naučavanje:

- Duh Sveti nije pravi Bog, nego Božja sila ili stvorenje.
- Duh je ispod Oca i Sina.

Crkveni odgovor:

- Carigradski sabor (381.): Duh Sveti je Gospodin i Bog, koji se s Ocem i Sinom zajedno časti i slavi.

6. Adoptijanizam

Problem: Isus je samo čovjek koji je kasnije "usvojen" od Boga

Naučavanje:

- Isus je rođen kao običan čovjek.
Bog ga je kasnije "posinio" zbog njegove pravednosti.

Zašto je hereza:

- Poricanje Kristova vječnog božanstva.
- Razara nauk o Utjelovljenju.

7. Hereza Jehovinih svjedoka

U nauku Jehovinih svjedoka shvaćanje Isusa Krista bitno odstupa od vjere Crkve i od biblijskoga svjedočanstva.

1. Nijekanje božanstva Isusa Krista

Jehovini svjedoci niječu da je Isus Krist pravi Bog. Uče da je on stvorenje, prvo i najveće Božje stvorenje, poistovjećujući ga s arkandjelom Mihaelom. Time izravno proturječe Svetomu pismu koje svjedoči:

„U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše u Boga i Riječ bijaše Bog.“ (Iv 1,1)

Crkva ispovijeda da je Isus Krist Sin Božji, istobitan s Ocem, pravi Bog i pravi čovjek, kako je definirano na Nicejskom saboru (325.).

2. Krivotvorenje Kristova identiteta

Jehovini svjedoci tvrde da Isus nije vječan, nego da je imao početak. No Sveto pismo kaže:

„Ja sam Alfa i Omega, Prvi i Posljednji, Početak i Svršetak.“ (Otk 22,13)

Ove riječi u Svetom pismu primjenjuju se na Krista, čime se jasno svjedoči njegova božanska narav i vječnost.

3. Poricanje Svetog Trojstva

Jehovini svjedoci odbacuju vjeru u Presveto Trojstvo – Oca i Sina i Duha Svetoga – te Duha Svetoga smatraju tek neosobnom „Božjom silom“. No Isus zapovijeda:

„Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.“ (Mt 28,19)

Ovdje se jasno govori o trima božanskim osobama, a ne o apstraktnoj sili.

Zaključak

Sve trinitarne hereze na kraju:

- ili razaraju Božje jedinstvo
- ili razaraju jednakost i božanstvo osoba
- ili poriču njihovu stvarnu osobnu različitost

Crkveni nauk o Trojstvu čuva ravnotežu - Jedan Bog u tri osobe, ne miješajući osobe i ne dijeleći narav.

Važnost učenja o Svetom Trojstvu

Učenje o Svetom Trojstvu (*Trinitas, lat.*) je središnja doktrina kršćanske vjere, koja definira Boga kao jednog (*Unus Deus, lat.*) u tri Osobe (*Tres Personae, lat.*): Oca, Sina i Duha Svetoga, jedne supstancije (*Una Substantia, lat.*).

Ova doktrina nije samo teološka spekulacija, već je ključna za razumijevanje Božje prirode, otkupljenja i kršćanskog života. Ona štiti monoteizam od hereza poput arijanizma (koji je Sina smatrao stvorenim) ili modalizma (koji je brisao razlike među Osobama), te osigurava da se Bog doživljava kao jedinstvo ljubavi i djelovanja.

Bez Trojstva, krštenje, molitva i spasenje gube svoj puni smisao, jer se temelje na Božanskoj jednosti i razlikovanju Osoba. Kao što ističu patristički pisci, Trojstvo je otkriveno kroz Isusa Krista i potvrđeno u Novom zavjetu (npr. Mt 28,19; 2 Kor 13,14). Ova doktrina je "pečat" kršćanske vjere, jer omogućuje vjernicima da štiju jednog Boga u Trojstvu i Trojstvo u jedinstvu.

Usuglašenost na ekumenskim saborima

Doktrina Trojstva razvijala se postepeno kroz ranu Crkvu, ali je formalno usuglašena na prvim ekumenskim saborima, gdje su biskupi, pod vodstvom Duha Svetoga, definirali vjeru protiv hereza. Ovi sabori nisu izmislili novo učenje, već su proglasili ono što je Crkva uvijek vjerovala, temeljeno na Svetom pismu i apostolskoj tradiciji kao službeni, unificirani nauk.

- **Nicejski sabor (325.):** Sazvan od cara Konstantina radi rješavanja arijanske kontroverze. Definirao je Sina kao istobitnog (*homoousios, consubstantialis*) s Ocem – "Bog od Boga, Svjetlost od Svjetlosti, istinski Bog od istinskog Boga, rođen a ne stvoren". Ovo je odbilo Arijevo učenje da je "bilo vrijeme kada Sina nije bilo", naglašavajući vječno rođenje (*aeterna generatio*) i jednakost (*coaequalitas*) Osoba. Nicejsko vjerovanje postalo je temelj za kasnije definicije.
- **Carigradski sabor (381.):** Proširio je nicejsko vjerovanje, dodajući definiciju Duha Svetog kao "Gospodina i Životvorca, koji izlazi od Oca, koji se sa Ocem i Sinom zajedno slavi i časti.". Ovo je dovršilo doktrinu Trojstva, ističući Božanstvo Duha i jedinstvo (*unitas*) u tri Osobe. Rezultat je Nicejsko-carigradsko vjerovanje, koje se i danas koristi u liturgiji.
- **Kasniji sabori:** Iako nisu primarno o Trojstvu, oni su ga potvrdili kroz kristologiju. Na Efeškom saboru (431.) potvrđeno je da je Marija *Theotokos* (grč. Bogorodica), što štiti

jedinstvo Sina u Trojstvu. Kalcedonski sabor (451.) definirao je Krista kao jednu Osobu u dvjema prirodama, božanskom i ljudskom, bez podjele, a što je usklađeno s Trojstvom.

Ovi sabori osigurali su jedinstvo Crkve i danas su prihvaćeni u katoličanstvu, pravoslavlju i većini protestantskih denominacija.

Biblijski stihovi koji su temelj nauka o Presvetom Trojstvu

Ovdje su navedeni najčešće upotrebljavani Biblijski stihovi kojima se obrazlaže nauka o Svetom Trojstvu.

1. Jedan je Bog (temelj monoteizma)

Ponovljeni zakon 6,4

“Čuj, Izraele! Jahve je Bog naš, Jahve je jedan!”

Izaija 45,5

“Ja sam Jahve i nema drugoga; osim mene Boga nema. Opasah te, premda me ne znaš.”

2. Otac je Bog

Ivan 6,27

“Radite, ali ne za hranu propadljivu, nego za hranu koja ostaje za život vječni: nju će vam dati Sin Čovječji, jer njega Otac – Bog – opečati.”

1. Korinćanima 8,6

“Nama je ipak jedan Bog, Otac, od kojega je sve i za kojega smo mi, i jedan Gospodin, Isus Krist, po kojemu je sve i po kojemu smo mi.”

3. Sin (Isus Krist) je Bog

Ivan 1,1–3

“U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše kod Boga i Riječ bijaše Bog. Ona bijaše u početku kod Boga. Sve postade po njoj i bez nje ne postade ništa što je postalo.”

Ivan 1,14

“I Riječ tijelom postade i nastani se među nama i vidjesmo slavu njegovu – slavu koju ima kao Jedinorođenac od Oca – pun milosti i istine.”

Ivan 20,28

“Odgovori mu Toma: ‘Gospodin moj i Bog moj!’”

Kološanima 2,9

“Jer u njemu tjelesno prebiva sva punina božanstva.”

Hebrejima 1,8

“A za Sina: Prijestolje je tvoje, Bože, u vijeke vjekova, žezlo pravednosti žezlo je kraljevstva tvogega.”

Titu 2,13

“...iščekujući blaženu nadu i pojavu slave velikoga Boga i Spasitelja našega Isusa Krista.”

4. Duh Sveti je Bog

Djela apostolska 5,3–4

“Petar mu reče: ‘Ananija, zašto Sotona ispuni tvoje srce da slažeš Duhu Svetomu i zadržiš dio od cijene zemlje? Nisi slagao ljudima, nego Bogu!’”

1. Korinćanima 3,16

“Zar ne znate? Vi ste hram Božji i Duh Božji prebiva u vama.”

2. Korinćanima 3,17

“Gospodin je Duh, a gdje je Duh Gospodnji, ondje je sloboda.”

5. Otac, Sin i Duh Sveti zajedno

Isusovo krštenje

Matej 3,16–17

“Kad se Isus krstio, odmah izađe iz vode. I gle, otvoriše se nebesa i on vidje Duha Božjega gdje silazi kao golub i spušta se na nj. A glas s nebesa govorio je: ‘Ovo je Sin moj, Ljubljeni! U njemu mi sva milina!’”

Zapovjed krštenja

Matej 28,19

“Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.”

Apostolski blagoslov

2. Korinćanima 13,13

“Milost Gospodina Isusa Krista, ljubav Boga i zajedništvo Duha Svetoga sa svima vama!”

Starozavjetni nagovještaj

Postanak 1,26

“Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim, stoci, svoj zemlji i svim gmizavcima što puze po zemlji.”

Izaija 6,8

“Čuh glas Gospodina koji reče: ‘Koga da pošaljem? I tko će nam poći?’ A ja rekoh: ‘Evo me, mene pošalji!’”

Ovi stihovi zajedno čine biblijsku osnovu za kršćanski nauk o Svetom Trojstvu: jedan Bog u tri božanske osobe – Otac, Sin i Duh Sveti.

Učenje Apostolskih Otaca o Svetom Trojstvu (1. stoljeće)

Apostolski Oci nisu izrazili potpuno razvijeni trojstveni nauk kao na kasnijim saborima; njihovi spisi prethode sistematskoj teologiji i usredotočeni su više na praktičnu vjeru, etiku i borbu protiv hereza. Međutim, pružaju rane dokaze trojstvenog vjerovanja kroz "trijadne" formule koje zajedno zazivaju Oca, Sina i Duha Svetoga, implicirajući njihovo jedinstvo i božanstvo bez eksplicitnog filozofskog razrađivanja. Na primjer:

- Ignacije Antiohijski (oko 35.–107.) spominje "jedno nerodeno Biće, Bog, Otac; i jednorodeni Sin, Bog, Riječ i čovjek; i jedan Tješitelj, Duh istine", naglašavajući njihove različite uloge u jedinstvu.
- Klement Rimski (oko 35.–99.) koristi izraze poput "Bog, Gospodin Isus Krist i Duh Sveti", tretirajući ih kao koordinirane u spasenju i bogoslužju.
- Polikarp iz Smirne (oko 69.–155.) i drugi odražavaju krštene formule iz Mt 28,19, potvrđujući trojicu kao božanske bez detaljnih rasprava o ishodima ili suštinskoj.

Ovi nauci slažu se sa svetopisamskim trijadnim obrascima (npr. 2 Kor 13,13) i postavljaju temelje za kasnije nauke, ali nemaju preciznost Niceje (npr. bez eksplicitnog "homousios" ili rasprava o vječnim ishodima). Neki učenjaci primjećuju subordinacionističke tendencije (npr. Sin ovisan o Ocu), ali ukupno potvrđuju božanstvo sve trojice bez politeizma.

Sveti Ignacije Antiohijski

Evo najvažnijih mjesta iz spisa sv. Ignacija Antiohijskog gdje on izričito ili implicitno govori o Presvetom Trojstvu. Ignacije je od svih Apostolskih Otaca najjasniji u trojstvenim formulama i najčešće zajedno spominje Oca, Sina i Duha Svetoga, pokazujući da ih vidi kao božanske i nerazdvojne.

Ključni citati:

1. Poslanica Magnežanima 13,1–2

„Budite dakle svi u skladu s Božjim mišljenjem, poštujući biskupa kao što on predstavlja Oca, a prezbitere kao vijeće apostola, i đakone, koji su mi najdraži, jer su povjereni službi Isusa Krista, koji je prije vjekova bio kod Oca i naposljetku se očitovao.“
(Ovdje još nije izričito trojstveno, ali pokazuje Sinovo vječno postojanje kod Oca.)

2. Poslanica Efežanima (pozdrav)

„Ignacije... Crkvi... koja je blagoslovljena u veličini Boga Oca svega, predodređena prije vjekova da bude uvijek na trajnu i nepromjenjivu slavu, ujedinjena i izabrana u istinskoj patnji po volji Oca i Isusa Krista, Boga našega.“
(Isus Krist je ovdje nazvan „Bog naš“.)

3. Poslanica Efežanima 9,1

„Vi ste kamenje hrama Očeva, pripremljeno za gradnju Boga Oca, uzdignuto u visinu oruđem Isusa Krista, što je križ, uz pomoć užeta Duha Svetoga.“
→ *Ovo je jedna od najljepših ranih trojstvenih slika: Otac je graditelj, Sin je oruđe (križ), Duh Sveti je uže koje nas uzdiže.*

4. Poslanica Magnežanima 1,2

„...u Isusu Kristu, koji je tjelesno i duhovno rođen od Dviju, od Boga i od Marije...“
(Kasnije u kontekstu pokazuje jedinstvo Sina s Ocem.)

5. Poslanica Rimljanima (pozdrav)

„Ignacije... Crkvi koja je primila vlast u ime Isusa Krista, Sina Očeva... koju pozdravljam u ime Isusa Krista, Sina Očeva.“

6. **Najizričitiji trojstveni tekst - Poslanica Efežanima 7,2**

„Postoji jedan liječnik, tjelesan i duhovan, rođen i neroden, Bog koji je postao čovjekom, u smrti istinski život, i od Marije i od Boga, najprije podložan patnji, a zatim nepokolebljiv – Isus Krist, Gospodin naš.“

(Ovdje je fokus na Kristu, ali u širem kontekstu Ignacije uvijek povezuje Sina s Ocem i Duhom.)

7. **Poslanica Smirnjanima 1,1 - možda najjasniji trijadni izraz**

„Slavim Isusa Krista, Boga, koji vas je tako umudrio... jer ste potpuno uvjereni da je naš Gospodin doista od roda Davidova po tijelu, Sin Božji po božanskoj volji i moći, doista rođen od Djevice, kršten od Ivana... doista pribijen za nas u tijelu pod Poncijem Pilatom...“

(Iako ne spominje Duha izričito u ovom retku, cijeli kontekst pokazuje puno božanstvo Sina uz Oca.)

Najpoznatiji i najcitiraniji trojstveni odlomak je svakako iz poslanice Magnežanima 13,1 (u nekim izdanjima se navodi i kao dio šireg trojstvenog konteksta):

Ignacije često koristi izraze poput „u Ocu i u Sinu i u Duhu Svetome“ ili ih zajedno povezuje u bogoslužnom kontekstu.

Sažetak Ignacijeva trojstvenog učenja:

- Isus Krist je pravi Bog i pravi čovjek.
- Sin je vječno kod Oca, a Duh Sveti djeluje zajedno s njima u spasenju.
- Kršćani žive „u Ocu i Sinu i Duhu Svetome“ (implicitno kroz cijele poslanice).
- Nema još filozofskih pojmova poput „homoousios“ ili detaljnih rasprava o ishodima, ali vjera u božanstvo sve trojice je jasna i liturgijski ukorijenjena.

Ignacije je, dakle, najdirektniji Apostolski Otac po pitanju Trojstva – njegovi tekstovi su puni trijadnih formula koje pokazuju da je to već bila živa vjera Crkve početkom 2. stoljeća.

Sveti Klement Rimski

Evo relevantnih mjesta iz spisa **sv. Klementa Rimskog** (oko 35.–99.), mučenika i rimskog biskupa, gdje se vidi njegovo svjedočanstvo o Presvetom Trojstvu.

Klementov jedini sačuvani autentični spis je **Prva poslanica Klementa Korinćanima** (1. Klementova poslanica), napisana oko 96. godine. U njoj nema sistematske trojstvene teologije, ali postoje nekoliko važnih trijadnih formula i molitava koje pokazuju da je vjera u Oca, Sina i Duha Svetoga već bila duboko ukorijenjena u rimskoj Crkvi krajem 1. stoljeća.

Ključni citati:

1. **1. Klement 46,6**

„Zar nemamo jednoga Boga i jednoga Krista i jednoga Duha milosti koji je izliven na nas? I zar nije jedno zvanje u Kristu?“

→ Ovo je jedan od **najranijih izričitih trijadnih izraza** u kršćanskoj književnosti izvan Novoga zavjeta. Klement ovdje jasno povezuje jednoga Boga (Otac), jednoga Krista (Sin) i jednoga Duha milosti, naglašavajući jedinstvo vjere i zvanja.

2. **1. Klement 58,2** (dio duge molitve)

„Bog živih, koji je uskrsnuo Gospodina našega Isusa Krista od mrtvih i Isusu Kristu dao slavu... tebi neka je slava, i čast, i moć, i veličanstvo, po Isusu Kristu, sada i u sve vjekove. Amen.“

→ Iako ovdje još nije spomenut Duh Sveti, vidi se kristocentrična doxologija: slava Ocu po Sinu.

3. **1. Klement 59,3–4** (po mnogima najpoznatiji i najljepši trojstveni tekst)

Ova molitva je jedna od najstarijih sačuvanih kršćanskih liturgijskih molitava:

„Ti si, Gospodine, jedini Sveti, jedini Gospodin, Isus Krist, sa Duhom Svetim, slava Božja...“

(u nekim prijevodima: „Ti si Sveti, Ti si Gospodin, Ti si Uzvišeni, po Isusu Kristu, s Duhom Svetim...“)

4. **1. Klement poglavlje 61** (iz svečane molitve na kraju poslanice)

„Pogledaj na nas, Gospodine, Bože Svemogući, i blagoslovi narod svoj... po ljubljenoj Sinu tvome Isusu Kristu, po kojemu tebi slava, čast i klanjanje, s Duhom Svetim, u vjekove vjekova. Amen.“

5. **1. Klement poglavlje 61,3**

„Ti si, Bože, koji si na nebesima... koji si stvorio sve po Sinu svome ljubljenoj, Isusu Kristu, po kojemu si nas pozvao iz tame u svjetlost... daj nam da hodimo u tvojoj volji, po Isusu Kristu, Gospodinu našem, po kojemu tebi slava, moć i veličanstvo, s Duhom Svetim presvetim, sada i u sve vjekove. Amen.“

Najcitiraniji trojstveni dio – završna doxologija (1. Klement 65,2)

„Vama neka dadne milost Bog Svemogući, po ljubljenoj Sinu svome Isusu Kristu, po kojemu neka mu je slava i veličanstvo u Duhu Svetom, sada i u sve vjekove vjekova. Amen.“

→ Ovo je klasična **trijadna doxologija***: slava Ocu, po Sinu, u Duhu Svetome.

(doxa, grč. *slava*, logos, grč. *riječ*, doxologija* = *veličanje*, *slavljenje*)

Sažetak Klementova trojstvenog svjedočanstva:

- Klement najčešće koristi formule „po Sinu u Duhu Svetome“ ili „s Duhom Svetim“ u doxologijama.
- Jasno potvrđuje jedinstvo Boga Oca, Sina (Isusa Krista) i Duha Svetoga.
- Njegova molitva na kraju poslanice pokazuje da je trojstvena struktura bila sastavni dio bogoslužja već krajem 1. stoljeća u Rimu.
- Kao i kod drugih Apostolskih Otaca, nema filozofskih rasprava o biti ili hipostazama, već liturgijsko i pobožno svjedočanstvo.

Od trojice glavnih Apostolskih Otaca (Klement, Ignacije, Polikarp), **Klement** daje najduže i najsvečanije trojstvene molitve, **Ignacije** najjasnije trijadne formule u pozdravima i poukama, a **Polikarp** najdirljiviju trojstvenu doxologiju u mučeničkoj molitvi.

Sveti Polikarp iz Smirne

Evo relevantnih mjesta iz spisa **sv. Polikarpa iz Smirne** (oko 69.–155.), biskupa Smirne i mučenika, gdje se vidi njegovo vjerovanje u Presveto Trojstvo. Njegov učitelj bio je Sveti Ignacije.

Polikarpov jedini sačuvani autentični spis je **Poslanica Filipljanima** (Poslanica Polikarpa Filipljanima). U njoj nema dugih teoloških rasprava (kao kod Ignacija), ali ima nekoliko važnih trijadnih formula i izraza koji pokazuju da je vjera u Oca, Sina i Duha Svetoga bila sastavni dio njegova nauka.

Ključni citati:

1. **Polikarp Filipljanima 12,2** (najizričitiji trojstveni tekst)
„Molim vas dakle sve da slušate i da živite u vjeri i ljubavi prema Isusu Kristu, našem Bogu, i da se čuvate svake hereze... jer vjerujemo u Onoga koji je uskrsnuo Gospodina našega Isusa Krista od mrtvih i dao mu slavu i prijestolje sebi s desna, kojemu je podloženo sve na nebu i na zemlji, kojemu služi svaki dah, koji dolazi suditi živima i mrtvima, čiju krv će Bog tražiti od onih koji mu ne vjeruju. A Onaj koji ga je uskrsnuo od mrtvih uskrsnut će i nas, ako činimo njegovu volju i hodimo u njegovim zapovijedima i ljubimo ono što je on ljubio...“
→ Iako ovdje nije izričito spomenut Duh Sveti, cijeli kontekst pokazuje puno božanstvo Sina („naš Bog“, „s desne strane Ocu“, sudac itd.).
2. **Polikarp Filipljanima 14,1** (službeni kraj poslanice – liturgijski dio)
„Molim vas stoga, ne ja, nego ljubav Isusa Krista, da se hranite samo kršćanskom hranom, a od hereze se klonite...“
(Nije trojstveni, ali pokazuje kristocentričnost.)

Najvažnije mjesto koje se često navodi kao trojstveno jest **završni pozdrav i doxologija**, koja se nalazi u nekim rukopisima (iako postoji rasprava o autentičnosti točnog oblika):

3. **Doxologija na kraju poslanice** „Sada neka vas Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista i sam vječni Veliki Svećenik, Sin Božji, Isus Krist, izgradi u vjeri i istini i u svakoj blagosti... i neka vam dadne udjela i dio među svojim svetima i nama s vama i sa svima koji su pod nebom, koji će vjerovati u Gospodina našega Isusa Krista i u njegova Oca koji ga je uskrsnuo od mrtvih.“
→ Ovdje je jasno spomenut Otac i Sin, s naglaskom na Očevo uskrsnuće Sina.

Međutim, **najpoznatiji i najcitiraniji trojstveni izraz povezan s Polikarpom dolazi iz izvještaja o njegovu mučeništvu – Mučeništvo Polikarpovo** (Martyrium Polycarpi), rani dokument iz oko 155.–160., koji se smatra vrlo pouzdanim.

4. **Polikarpova molitva prije smrti** (Mučeništvo Polikarpovo 14,1–3)
Polikarp je, stojeći na lomači, izmolio dugu molitvu u kojoj zahvaljuje Bogu i izričito spominje Trojstvo: „Gospodine, Bože Svemogući, Oče Sina tvoga blagoslovljenoga i vječnoga, Isusa Krista... tebe hvalim što si me udostojao ovoga dana i časa da primim dio među brojem mučenika u čaši Krista tvoga za uskrsnuće u vječni život duše i tijela u netrulosti Duha Svetoga... Zato tebe slavim za sve, tebe blagoslivljam, tebe proslavljam po vječnom i nebeskom Velikom Svećeniku, Isusu Kristu, Sinu tvome ljubljenome, po kojemu tebi s njime i s Duhom Svetim slava i sada i u buduće vjekove. Amen.“
→ Ovo je **jedna od najranijih sačuvanih kršćanskih molitava** koja izričito spominje Oca, Sina i Duha Svetoga zajedno u doxologiji: „tebi s njime i s Duhom Svetim slava...“
To je klasična trijadna formula, vrlo slična kasnijim liturgijskim molitvama.

Sažetak Polikarpova trojstvenog svjedočanstva:

- U **Poslanici Filipljanima** više je fokus na punom božanstvu Isusa Krista (naziva ga „naš Bog“) i odnosu sa Ocem.
- U **molitvi iz Mučeništva** imamo najjasniju trojstvenu doxologiju iz 2. stoljeća – Otac, Sin i Duh Sveti zajedno primaju slavu.

Iako Polikarp nije pisao sistematsku teologiju, njegovi tekstovi pokazuju da je vjera u Presveto Trojstvo bila živa i duboko ukorijenjena već sredinom 2. stoljeća, posebno u liturgijskom i mučeničkom kontekstu.

Najranija Crkva o Svetom Trojstvu

Osim već spomenutih **Klementa Rimskog**, **Ignacija Antiohijskog** i **Polikarpa iz Smirne**, među Apostolske Oce ubrajamo još nekoliko autora čiji su spisi sačuvani (ili se pripisuju toj epohi) i koji na različite načine svjedoče o vjerovanju u Presveto Trojstvo. Evo pregleda onih koji su najviše ili najizričitije govorili o Ocu, Sinu i Duhu Svetome:

1. **Didache** (Pouka Gospodnja po dvanaest apostola, oko 70.–110.)

- Nije djelo jednog autora, već rani katekizam.
- Sadrži jasnu trijadnu formulu krštenja: „Krstite u ime Oca i Sina i Duha Svetoga“ (Didache 7,1 i 9,5).
- To je jedan od najranijih dokaza da je trojstvena formula iz Mt 28,19 bila u stvarnoj liturgijskoj upotrebi već krajem 1. stoljeća.

Barnabina poslanica (oko 70.–132., autor nepoznat, pripisivana Barnabi)

- Spominje Oca, Sina i Duha Svetoga zajedno u nekoliko trijadnih izraza.
- Primjer: „Bog je govorio kroz proroke po Sinu svojemu, kojega je postavio Gospodarom živih i mrtvih, po kojemu nam je dao Duha Svetoga“ (parafrazirano).
- Iako nije sistematski teološki traktat, pokazuje da su sve tri Osobe bile prihvaćena kao božanske.

2. **Pastir Hermin** (oko 140.–155., autor Herma, rimski laik)

- Dugo djelo s vizijama i moralnim poukama.
- Duh Sveti je često spomenut kao onaj koji nadahnjuje proroke i Crkvu.
- Sin je predstavljen kao „Sin Božji“ koji je stariji od cijelog stvorenja i savjetnik Ocu pri stvaranju (npr. Similitudo 9).
- Neki dijelovi imaju subordinacionistički prizvuk (Sin kao „službenik“ Ocu), što je tipično za prednicejsko razdoblje, ali ipak potvrđuje božanski status Sina i Duha.

3. **Papija Hierapolski** (oko 60.–130.)

- Sačuvani su samo fragmenti preko Euzebija i Ireneja.
- Govori o Isusu kao „Riječi Božjoj“ i o Duhu Svetome, ali nema izričitih trijadnih formula u sačuvanim ulomcima.

Zaključak

Od Apostolskih Otaca (u užem smislu: do oko 150.) najizričitije o Trojstvu govore:

- Didache (kršćenska formula),
- Klement Rimski (zajedničko spominjanje u molitvi),
- Ignacije Antiohijski (najjasnije trijadne izjave),
- Barnabina poslanica
- Pastir Hermin (u manjoj mjeri).

Oni ne razrađuju trojstvenu teologiju filozofski (kao kasniji Oci), već jednostavno svjedoče da je vjera u Oca, Sina i Duha Svetoga bila sastavni dio kršćanskog života već od apostolskog doba – u krštenju, molitvi i bogoslužju.

Razlike s kasnijim katoličkim i pravoslavnim naucima

Gledišta Apostolskih Otaca razlikuju se po dubini i jasnoći: implicitna su i pobožna, a ne dogmatska, odražavajući ranu, nerazvijenu fazu trojstvenog mišljenja. Ne bave se kasnijim kontroverzama poput arijanizma (koji je nijekao puno božanstvo Sina) ili Filioquea. Umjesto toga, usredotočeni su na uloge trojice u kršćanskom životu, pružajući sjeme za pune nauke koje su artikulirali sabori i kasniji Oci poput Atanazija.

Učenje Ranih Crkvenih Otaca o Svetom Trojstvu (2.- 4. stoljeće)

Rani crkveni Oci nisu imali formalnu definiciju Trojstva kakvu je kasnije donio Nicejski sabor (325. g.), ali su kroz apologetske i teološke spise jasno izražavali vjeru u jednog Boga (*Unus Deus*, lat. ili *Εἷς Θεός* - *Heis Theos*, grč.) u tri Osobe (*Tres Personae*, lat. ili *τρεῖς ὑποστάσεις* - *treis hypostaseis*, grč.), jedne supstancije (*Una Substantia* lat. ili *Μία οὐσία* - *Mia ousia*, grč.), s naglaskom na Božanstvo Oca, Sina i Duha Svetoga. Evo pregleda ključnih Otaca i njihovih učenja, bazirano na povijesnim izvorima:

Justin Mučenik (oko 100.–165. g.)

Justin, filozof i mučenik iz rimske tradicije, u svojim djelima poput *Prve Apologije* ističe Trojstvo kroz krštenjsku formulu, gdje se krsti "u ime Boga Oca i Gospodara svega, našega Spasitelja Isusa Krista i Duha Svetoga". On vidi Sina kao Logos (Riječ) koji je iz Oca, ali jednako Božanski, te Duha kao nadahnuća izvora. Ovo je rani oblik ekonomskog Trojstva, gdje se ističe djelovanje Trojstva u stvaranju i otkupljenju, a ne samo ontološka jedinstvo.

Iako se ponekad ubraja u Apostolske Oce (jer je mučenik i blizak apostolskom razdoblju), strogo uzevši pripada generaciji Crkvenih Otaca.

On je prvi koji sustavno piše o Trojstvu: "Otac je neimenovani Bog, Sin je Logos rođen od Oca, Duh Sveti je treća osoba u redu štovanja." Njegove trijadne formule (npr. u Prvoj apologiji 13, 61 i 65) vrlo su jasne i bliske kasnijem nicejskom nauku.

Atenagora Atenjanin (oko 133.–190. g.)

U svojoj *Molbi za kršćane*, Atenagora brani kršćane od optužbi za ateizam, naglašavajući: "Tko ne bi bio zaprepašten čuti ljude koji govore o Bogu Ocu, Bogu Sinu i Duhu Svetom, i koji proglašavaju njihovu snagu u jedinstvu i njihovo razlikovanje u redu?" Ovdje se vidi zapadna naglasak na jedinstvo (*Unitas*) i razlikovanje (*Distinctio*), što će kasnije utjecati na latinske Oce.

Irenej Lyonski (oko 130.–202. g.)

Irenej, biskup u Galiji (zapadni dio Rimskog Carstva), u djelu *Protiv hereza* brani Trojstvo protiv [gnostičkih hereza](#). On opisuje Oca kao Planiratelja stvaranja, Sina kao Izvršitelja stvaranja, a Duha kao Hranitelja i Graditelja. "Otac planira sve dobro i daje zapovijedi, Sin ih izvršava i obavlja djelo stvaranja, a Duh hrani i povećava [stvoreno]". Ovo je ekonomski pristup, ali ističe jednu Božansku supstanciju (*Una Substantia*), gdje su tri Osobe (*Tres Personae*) u savršenom jedinstvu, suprotstavljajući se ideji više bogova.

Tertulijan (oko 155.–220. g.)

Tertulijan iz Kartage, prvi koji koristi termin *Trinitas*, u djelu *Protiv Prakseje* definira Trojstvo kao "jednu supstanciju u tri Osobe". "Ove tri su jedna bit, ne jedna osoba, kao što je rečeno: 'Ja i Otac moj jedno smo' [Iv 10,30], u pogledu jedinstva bivanja, ne jedinstva broja". On naglašava da su Osobe različite po stupnju (*Gradus*), obliku (*Forma*) i aspektu (*Species*), ali jedne supstancije (*Una Substantia*), što je ključno za zapadnu tradiciju protiv modalizma (gdje su Osobe samo "modusi" jednog Boga).

Hipolit Rimski (oko 170.–235. g.)

U *Protiv Noeta*, Hipolit brani razlikovanje Osoba protiv monarhijanizma: Trojstvo nije podjela, već jedinstvo u tri Osobe, gdje je Sin "od supstancije Oca, Bog od Boga". Ovo utjecalo na rimsku (zapadnu) teologiju.

Origen Aleksandrijski (oko 185.–253. g.)

Iako više istočni, Origen utjecao na zapad preko latinskih prijevoda. On uči o vječnom rađanju Sina (*Aeterna Generatio*), gdje je Sin "od supstancije Oca", ali hijerarhijski podređen u ekonomiji. Kasnije, Augustin će ovo ispraviti prema ravnopravnosti (*Coaequalitas*).

Hilarije iz Poitiersa (oko 310.–367. g.)

Hilarije, "zapadni Atanazije", u *O Trojstvu* brani protiv arijanizma: "Otac, Sin i Duh Sveti su jedne supstancije, s neraskidivom jednakošću". On ističe *Consubstantialitas* (jednosuštnost).

Augustin Hiponski (354.–430. g.)

Augustin u *O Trojstvu* sintetizira zapadnu doktrinu: "Svi katolički tumači božanskih knjiga... namjeravali su naučiti da su Otac, Sin i Duh Sveti jedne i iste supstancije, čineći božansko jedinstvo s neraskidivom jednakošću; dakle, nisu tri boga, već jedan Bog". On koristi analogije poput uma, spoznaje i volje da objasni jedinstvo i razlikovanje.

Ovi Otaci razvili su doktrinu kroz borbe protiv hereza, naglašavajući jedinstvo supstancije (*Una Substantia*) i razlikovanje Osoba (*Tres Personae*), što je kulminiralo u Nicejskom vjerovanju.

Sv. Ćiril Aleksandrijski (oko 376.–444.)

Crkveni naučitelj i veliki branitelj nicejskog vjerovanja, dao je značajan doprinos nauku o Presvetom Trojstvu, posebno u borbi protiv arijanizma (koji je nijekao puno božanstvo Sina i Duha Svetoga).

Njegovi glavni trojstveni spisi su:

- Thesaurus de sancta et consubstantiali Trinitate (Blago o svetoj i suštinskoj Trojici) – sistematsko djelo protiv arijanaca, gdje brani suštinsku jednakost (homousios) Oca, Sina i Duha Svetoga.
- De sancta et consubstantiali Trinitate (O svetoj i suštinskoj Trojici) – u obliku dijaloga.
- Dijalozi o Trojstvu.

Ćiril naglašava da je Bog jedna bit (ousia) u tri hipostaze (Osobe): Otac je neuzrokovani izvor (monarhija), Sin je vječno rođen od Oca, a Duh Sveti ishodi od Oca (ekporeusis), ali se očituje kroz Sina (energetski ili manifestacijski, ne hipostatski). On odbija bilo kakvo podređivanje Sina ili Duha, ističući njihovu punu suštinsku jednakost i nerazdvojno djelovanje Trojstva.

Neki ključni citati iz Ćirilovih djela:

- "Sve što Otac ima, ima i Sin, osim nerođenosti; sve što Sin ima, ima i Duh Sveti, osim rođenosti." (Iz Thesaurusa – naglašava jednakost uz očuvanje osobnih svojstava.)
- "Duh Sveti ishodi od Oca, ali se očituje kroz Sina i govori u svim svetima, prorocima i apostolima." (Iz drugog govora o svetoj i suštinskoj Trojici – razlikuje hipostatsko ishodište od Oca od energetskog djelovanja kroz Sina.)
- "Kroz cijelo Presveto Trojstvo dolaze nam dobra; Otac je sve u svemu kroz Sina u Duhu." (Iz Komentara na Ivanovo Evanđelje – ističe nerazdvojnost Trojstva u djelovanju.)
- "Presveto Trojstvo je nerazdijeljeno; Otac, Sin i Duh Sveti slažu se u svemu, jer iz jedne Božanske biti proizlazi jedna i ista volja." (Iz raznih trojstvenih dijaloga.)

Ćirilov nauk je duboko ukorijenjen u nicejsko-carigradskom vjerovanju i utjecao je na kasnije sabore (Efez 431., Kalcedon 451.). On je bliži pravoslavnom shvaćanju ishodišta Duha (samo

od Oca hipostatski), ali njegovi izrazi o "kroz Sina" koriste se i u katoličkoj tradiciji za objašnjenje *Filioque* (kao energetsko, ne kauzalno).

Sv. Ćirila Aleksandrijskog smatra se "Doktorom vjere" ili "Pečatom svih Otaca". Njegov doprinos kristologiji (jedinstvo Kristove osobe, *Theotokos* (grč., *Bogorodica*) koja štiti jedinstvo Sina u Trojstvu, formula "jedna priroda utjelovljenog Logosa" – koja je kasnije pojašnjena na Halkedonskom saboru 451. godine) učinio ga je nezaobilaznim u tradiciji. Njegovi spisi (posebno pisma Nestoriju i djela o utjelovljenju) i danas su autoritativni u pravoslavlju, katoličanstvu i orijentalnim crkvama.

Zaključak

U današnjem vremenu, kada se čovjek suočava s dubokim pitanjima identiteta, smisla i zajedništva, učenje o Svetom Trojstvu ostaje najljepši i najdublji odgovor koji Crkva može ponuditi svijetu; Bog nije usamljeni Vladač niti daleka apstrakcija. Bog je vječna zajednica ljubavi – Otac koji u potpunosti daruje sebe Sinu, Sin koji se u potpunosti predaje Ocu, i Duh Sveti koji je sama ta ljubav kao živa, osobna stvarnost između njih.

Trojstvo nije matematička zagonetka, nego primjer savršenog zajedništva u kojem različitost (tri Osobe) ne razdvaja, nego produbljuje jedinstvo (jedna bit).

To znači nekoliko ključnih stvari za suvremenog vjernika:

1. Naše dostojanstvo dolazi od zajedništva

Stvoreni smo na sliku Trojstva – dakle, nismo stvoreni za samoću, nego za odnos. Svaki čovjek je pozvan živjeti u ljubavi, darivanju i primanju – u obitelji, prijateljstvu, Crkvi i društvu.

2. Ljubav nije samo osjećaj, nego bit bića

Ako je Bog Trojstvo, onda je ljubav ontološka stvarnost, a ne samo prolazna emocija. Zato kršćanska ljubav nije „ja te volim jer mi godiš“, nego „ja te volim jer postojiš i jer je ljubav sama Božja priroda“.

3. Molitva je ulazak u trojstveni život

Svaka molitva – Oče naš, Slava Ocu, znak križa – vodi nas u srce Trojstva. Krštenje nas uvodi u taj trojstveni život, a Euharistija nas svakodnevno hrani tim istim životom.

4. Ekumenski i dijalog

Današnja Crkva naglašava da je Trojstvo temelj jedinstva svih kršćana (katolika, pravoslavnih, protestanata). Jedan Bog u Trojstvu pokazuje da raznolikost ne mora značiti sukob, nego može biti odraz božanskog bogatstva.

Pozvani smo živjeti život zajedništva i ljubavi već ovdje na zemlji, kao predokus vječnosti, jer Bog jest obitelj, Bog je zajednica, u ljubavi - On jest ljubav. U 21. stoljeću Sveto Trojstvo nije samo stara dogma, ono je najmoderniji odgovor na čovječju čežnju za pripadanjem, smislom i bezuvjetnom ljubavlju. Jer ako je Bog Trojstvo, onda smo svi pozvani biti „trojstveni“ – darivati se, primati i ljubiti u zajedništvu, baš kao što to čine Otac, Sin i Duh Sveti odvijeka.

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.
Amen.

Pripremio Luka Rocco

slijedi.me
BUDI UČENIK ISUSA KRISTA
info@slijedi.me
<https://slijedi.me>